

Вербіцький А.

аспірант,

Західноукраїнський національний університет,

Гавришко В.

студента групи ПД-33 юридичного факультету,

Західноукраїнський національний університет

КОРУПЦІЯ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Корупція — одне з найгостріших викликів, яке стоїть перед державами у всьому світі, зокрема й перед Україною. Особливо небезпечна вона у правоохоронних органах, які покликані забезпечувати верховенство права, справедливість та захист громадян. Коли саме ці структури стають осередком корупції, руйнується довіра громадян до правосуддя та держави загалом. Корупція у правоохоронній сфері не лише знецінює поняття закону, але й створює замкнене коло безкарності та несправедливості.

Подолання цього явища — надзвичайно складне, але необхідне завдання. Для цього слід глибоко проаналізувати причини корупції в правоохоронних органах, її наслідки, а також визначити ефективні шляхи протидії. Тільки так можливо сформувати справжню правову державу, у якій закон є однаковим для всіх, незалежно від посади чи впливу.

Причини корупції в правоохоронній системі

Корупція в правоохоронних органах виникає через цілу низку факторів, що мають як системний, так і особистісний характер.

1. Низький рівень матеріального забезпечення. Одна з найпоширеніших причин корупційної поведінки — фінансові труднощі. Якщо працівник правоохоронних органів отримує заробітну плату, яка не відповідає рівню його відповідальності, він починає шукати

«альтернативні» джерела доходу. У багатьох випадках хабарі або тіньові домовленості стають «нормою» виживання.

2. Відсутність належного контролю та відповідальності. В умовах, коли корупційні дії залишаються безкарними, правоохоронці втрачають страх перед покаранням. Якщо система не реагує або навіть захищає «своїх», корупція перетворюється на частину повсякденної практики.

3. Політичний вплив та тиск. Правоохоронні органи часто використовуються у політичній боротьбі. Коли політики впливають на призначення чи звільнення правоохоронців, ті втрачають незалежність і стають залежними від волі «покровителів», що створює сприятливі умови для корупції.

4. Відсутність етичної підготовки та моральної відповідальності. Багато хто сприймає корупційні дії як «звичайну практику». Це свідчить про низький рівень правової культури не лише у суспільстві, але й серед самих працівників органів правопорядку.

5. Стара система кругової поруки. Правоохоронні структури часто діють за закритим принципом: «своїх не здають». Це робить внутрішню боротьбу з корупцією практично неможливою, адже чесні співробітники бояться викривати колег, побоюючись наслідків для себе.

Наслідки корупції у правоохоронних органах

Наслідки корупції в правоохоронній сфері мають глибокі соціальні, політичні та економічні прояви.

1. Зниження ефективності боротьби зі злочинністю. Коли злочинці можуть «домовитися» з правоохоронцями, вони залишаються безкарними, що лише стимулює зростання злочинності. Це також унеможливорює ефективну роботу судової системи.

2. Втрата довіри до державних інституцій. Корупційні дії працівників правоохоронних органів формують у громадян відчуття несправедливості

й безсилля. Люди не вірять у чесне розслідування, у те, що винні будуть покарані.

3. Деморалізація системи. Чесні та віддані своїй справі працівники опиняються у меншості. У них немає мотивації залишатися в системі, де правлять подвійні стандарти.

4. Поширення корупції на інші сфери. Корумпована правоохоронна система створює умови для розвитку корупції в судах, органах місцевого самоврядування, бізнесі, медицині тощо.

Шляхи подолання корупції

Боротьба з корупцією у правоохоронних органах потребує системного та комплексного підходу, що має включати як внутрішні реформи, так і зовнішній контроль.

1. Підвищення заробітної плати та створення належних умов праці. Матеріальна мотивація має бути на рівні, що дозволяє чесно виконувати службові обов'язки. Гарантована зарплата та соціальний пакет зменшують спокусу отримувати хабарі.

2. Запровадження ефективного контролю. Необхідне створення незалежних антикорупційних органів, які матимуть повноваження перевіряти діяльність правоохоронців. Окрему роль у цьому мають відігравати ЗМІ та громадянське суспільство.

3. Цифровізація процесів. Автоматизація систем, електронне фіксування дій працівників, використання відеофіксації при затриманнях і допитах — усе це значно знижує ризик зловживань.

4. Невідворотність покарання. Потрібно створити систему, де кожен працівник поліції чи прокуратури розуміє: за корупційні дії буде гарантоване покарання, незалежно від його посади чи зв'язків.

5. Освіта та виховання нових кадрів. Необхідно змінити підхід до підготовки майбутніх правоохоронців. Етика, правознавство, повага до прав людини — мають бути не теорією, а основою практики.

6. Прозорість кадрових призначень. Публічні конкурси, відкритість процедур призначення та звільнення — це важливий елемент запобігання «кумівству» і залежності від політичної волі.

Корупція у правоохоронних органах — це не просто злочин, це хвороба, яка вражає весь організм держави. Її подолання — процес тривалий, складний, але необхідний. Без очищення правоохоронної системи неможливо говорити про реальне верховенство права, справедливість та безпеку громадян.

Головним завданням сьогодні є побудова такої системи, у якій чесність буде нормою, а корупція — винятком, за який неодмінно настає відповідальність. Це можливо лише за умови об'єднання зусиль держави, громадянського суспільства та самих працівників правоохоронних органів, які щиро хочуть змін.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 №1700-VII.
2. Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК). <https://nazk.gov.ua>
3. Transparency International Ukraine. Індекс сприйняття корупції. 2024. – <https://ti-ukraine.org>
4. Радченко, С. О. Проблеми корупції у правоохоронній системі України та шляхи їх подолання. *Юридичний журнал України*. 2022. №3. С. 25–30.
5. Грицак, В. В. Протидія корупції в системі МВС: сучасний стан та перспективи. *Право і безпека*. 2023. №2. С. 45–51.
6. Аналітична доповідь Центру протидії корупції: *Корупція у правоохоронних органах: причини, наслідки, рішення*. Київ, 2023.
7. Звіт Ради Європи про стан боротьби з корупцією в Україні (GRECO). <https://www.coe.int/greco>